

PÅSKENS VIRKELIGHET

Av Johannes Nordaas

Påskens drama for snart to tusen år siden forteller litt om jodenes skikker. De hadde innført dødsstraff for å si sin Guds navn, og derfor sa de HERREN. Jesus, som bar sin Guds navn, ble også kalt for HERREN. Da han sa sitt navn til yppersteprestens tjenere, ble han anklaget for gudsbespottelse og dømt til døden av presteskaperet. Hans siste ord på korset var : *-Min Gud, hvorfor har du forlatt meg ? Da kvinnene første påskedag fant graven tom, fortelles det at Jesus var oppstått fra det døde.*

Jesus har en gang sagt: *-Den som mister sitt liv, skal finne det.* Johannes forteller i sitt glade budskaps I. vers om en ordets Gud: *-I begynnelsen var ordet, og ordet var hos Gud, og ordet var Guden.* I det greske testament står både ordet og Guden i bestemt form. De hører sammen (vers 2). Ordene er jo grunnlaget for vår bevisste tanke, og da de har tilhold i en ordets levende Gud, er det naturlig at Jesus tar bolig i denne evige Gud for dermed å bli oppstanden til et evig liv samtidig som han blir utilgjengelig for oss alle på en enkel måte.

Paulus' teori om at Jesus er oppstanden som en kristus, faller da ubrukkelig til jorden. Kristus er førkristen kongesønnstittel og har ingenting med Jesu navn å gjøre.

✠

UDUGELIGE GENERALER

VAR DET REGJERINGEN ELLER GENERALSTABEN SOM HADDE DET FULLE OG HELE ANSVAR FOR DEN NORSKE MISÉREN I 1940?

Av siv. ing. Randulf J. Hansen, Asker

Intet land har i en krigssituasjon hatt en mer udugelig generalstab enn Norge i 1940! Intet land har lidd så meget som følge av en generalstabs udugelighet. Hvorfor legges skylden på generalstaben for miséren 9. april 1940? spør sikkert mange. Hadde ikke regjeringen det fulle og hele ansvar for landets sikkerhet og forsvar? -Svaret er: En regjering har ansvaret for den politiske ledelse av et land. Den militære ledelse, generalstaben, har ansvar for landets forsvar om en krig skulle komme. Det å forberede landet for forsvar er en ufravikkelig oppgave for alle generalstaber uansett hvor lenge det er siden landet har deltatt i kriger, og uansett regjeringers politiske syn. For å unnskylde generalstaben og legge det fulle ansvar på regjeringen, skrev general Ruge et brev til statsmin. Gerhardsen 15/9-47 (delvis ref. i Morgenbladet 16/6-48):

"Regjeringen plikter til enhver tid å ha full klarhet over, og sammen med sine ansvarlige militære rådgivere å ha diskutert gjennom heit til bunns, vår strategiske situasjon under de ulike mulige krigsalternativer, de krav som disse ulike strategier vil stille til vårt forsvar, forsvarsets evne i øyeblikket til å fylle krav, de tiltak som må tas for å fylle de huller i forsvarsberedskapen som i øyeblikket måtte finnes, hvilken tid det vil ta og hvilke anstrengelser det vil fordres for å gjennomføre disse tiltak.

Hadde regjeringen Nygaardsvold heit fra sin tiltrødelse i 1935 følt det som sin plikt hvert år å ta disse ting opp til alvorlig og grundig undersøkelse, så ville vi i 1939 stått meget bedre...Den som er klar over sin stilling og mulighetene, kan handle raskere, mer effektivt, enn den som ikke har tenkt gjennom tingene...

Hadde regjeringen Nygaardsvold våre 1940 ofret noen dager på å sette seg virkelig inn i våre mobilitetsforhold, og hvilken tid det måtte ta å sette forsvaret i kampberedskap, ville nok natten til 9. april ha forløpet annerledes...Denne mørklegging omkring forsvarsberedskapen førte oss direkte i ulykken i 1940."

Selv general Ruge visste hvilke plikter de militære rådgivere hadde vis a vis regjeringen. Det sorgelige var at generalstabene, hærens og marinens, før krigen ikke hadde fulgt opp sine oppgaver. Enda sorgeligere er det at general Ruge skyver skylden over på regjeringen for miséren. Den er og blir generalstabens, som skal informere regj. og forvise seg om at den kjenner til de problemer forsvaret av landet innebærer, og hva som kreves av et forsvar. Etter krigen hadde den militære og politiske ledelse i Norge en felles fiende, NS, som fikk alt ansvar for ulykken som kom over landet. Derfor ble det ikke reist krigsrett mot generalstaben etter krigen for dens forsømmelse av oppgaven med å forberede landets forsvar. Høsten 1939 fikk de militære ledere "sin mann", oberst Birger Ljungberg, (en nær venn av kongehuset, ifølge Bjørn Vardaas, Red. anm.) inn som forsvarsminister i regjeringen. Dermed hadde generalstaben en kollega å henvende seg til, og allikevel klarte den ikke å utføre de

oppgaver den var pålagt. Om Ljungberg kan sies at han tross sin militære rang aldri hadde deltatt i generalstaben. Dermed visste han ikke hvordan den arbeider eller tenker. Derfor må Ljungberg unnskyldes for ikke å ha forstått generalstaben.

Under forhandlingene forut for unionsoppløsningen i 1905 rådet den svenske gen.-stab sin regjering til å forlange at norske festninger langs grensen ikke skulle befestes med militære innretninger, eller at no. tropper skulle drive øksersis langs grensen. Dette ble inntatt i avtalen, og følgelig var alle no. festninger uten militær bestyrkning etter 1905. Først i slutten av 1980-årene ble denne passus i unionsavtalen fjernet. Da den ble fjernet, "husket" ikke norske politikere/ myndigheter at den eksisterte, men våre militære myndigheter husket, og hadde forholdt seg til den. Dette opplyses som eksempel på en av oppgavene en gen.-stab har i fredstid, samt følgene av å ha en god og etterrettelig gen.-stab.

Før jeg går videre, skal vi se på hvilke sider Norge i 1940 kunne bli angrepet fra:

- landsiden (fra Sverige, Sovjet eller Finland)
- sjøsiden.

Da vi hadde et fredelig forhold til Sverige, som kun hadde et forsvarsmilitær, var det lite tenkelig at et angrep kunne komme fra den kanten. Selvsagt kunne man tenke seg at en fremmed makt angrep Sverige først, og så Norge. Men i denne forbindelse vil jeg se bort ifra den eventualiteten. Like utenkelig var et angrep fra Finland. Ergo: Norge kunne bare angripes fra landsiden av Sovjet. Fra høsten 1939 var vårt forsvar opptatt av denne eventualiteten ved at landet hadde høytralitetsvakt i Finnmark. Som kjent er det store muligheter til å angripe landet vårt fra sjøsiden. Men her hadde vi våre sterkeste forsvarsverk - de sjømilitære fort. Å forsvare Norge fra sjøsiden er militært sett enkelt hvis alle fortene er utstyrt med tilstrekkelige kanoner, torpedoer, miner, mannskap og annen bestyrkning. Norge er altså generelt sett enkelt å forsvare. Vi har lange og trange fjorder og et ugünstig klima for angrep vinters tid.

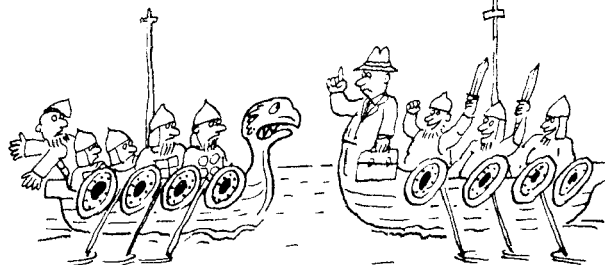
Med basis i dette må man se generalmajor Ragnvald Roscher Nielsens uttalelse på s. 164 i "Norge i krig 1940-45", Gyldendal -47, som en bombastisk fordømmelse av den generalstab han var medlem av: *"De norske felttogplaner fra før krigen bygde på andre forutsetninger enn de som forelå 9.april. Alt som var forberedt ble kastet om kull. Nå måtte nye planer improviseres, men dette arbeidet var ikke lett etter at landets administrative sentrum var besatt og vår eneste kraftige kringkaster var i fiendens hender."* Mer tøv og direkte sprøyt skal man lete lenge etter fra militære ledere. Dette er en defaultistisk tankegang som ingen militære kan eller må ha angående forsvar av sitt land. Man må ha lov til å spørre seg hva de norske felttogplaner gikk ut på før april 1940. Da alle militære planer er hemmelige, kan vi ikke få svar på dette spørsmål. Vi må filosofere og se på eventualitetene. Fra generalmajoren, Roscher Nelsen, vet vi at felttogplanene ikke var at landets største og viktigste byer kunne besettes fra sjøsiden. Hadde de vært det, ville han ikke ha kommet med sin uttalelse. Hvorfor skulle vi angripes etter generalstabens planer hvis ikke fra sjøsiden og ved at alle de største og viktigste byer ble besatt? Det har generalmajoren ikke opplyst om, antagelig fordi han for å beholde sitt og generalstabens gode rykte ikke vil!

Fra alle krigene med Sverige burde vår militære ledelse vite at Trondheim var en viktig by. Den som hadde den militære makt her, behersket landet ved at forbindelselinjene mellom nord og syd ble brutt. Gen.-staben måtte altså ha antispert at Trondheim ble angrepet.

Narvik var utskipingshavn for svensk jernmalm og var isfri. Derfor måtte man forstå at denne havnen hadde vital betydning for alle krigførende uansett om vi valgte å se dem som venn eller fiende. Norge hadde erklært seg nøytralt i sept. -39, og alle krigførende land var derfor pga. jernmalmen potensielle angripere. Derfor måtte gen.-staben være forberedt på angrep.

Stavanger var viktig som utgangspunkt for angrep mot konvoifart til Storbritannia. Denne fart mellom USA og Storbritannia var viktig også i 1. verdenskrig. Gen.-staben måtte forvente at Stavanger ble angrepet.

Kristiansand var viktig for å sikre/ hindre fri skipstrafikk til og fra Skagerak. Under 1. verdenskrig ble hele den tyske flåte stengt inne i Østersjøen fordi Tyskland ikke hadde fri tilgang til Skagerak. Gen.-staben måtte derfor forvente angrep mot Kristiansand.

Alternativt Samfunn mottar ingen form for statsstøtte eller annen institusjonell hjelp. At vi i det hele tatt eksisterer etter snart 20 år, skyldes de som gir en ekstra slant attpå ab., - og gratisarbeidet!

Oslo var landets viktigste by og administrativt sentrum. Gen.-staben måtte forvente angrep mot Oslo og Horten., som var sjømilitært viktig for forsvaret av hovedstaden.

Norge var i 1940 et lett land å forsvare mot angrep fra sjøen. Begrunnelse for min påstand finner man ved å studere Gallipolifelttoget fra 1915. Planene for dette felttoget var utarbeidet av **Winston Churchill**. Lærdommen fra den britisk-iranske flaskoen ved Gallipoli burde vært bakgrunn for generalstabene, både hærens og sjøforsvarets, under deres planlegging av et forsvar av Norge. Våren, sommeren, høsten og vinteren 1915 motsto tyrkiske tropper angrep fra franske og britiske soldater støttet av den engelske og franske marinen. Under det første angrepet klarte 60.000 tyrkere å forsvare seg mot et angrep fra 120.000 britiske og franske soldater. For angrepet var Gallipoli utsatt for intens beskytning fra den britiske flåte i 21 dager. Tre britiske slagskip sank, og to ble sterkt skadet av drivminer tyrkerne slapp ut i Dardanellundet. Slaget ved Gallipoli ble et geddig tap for den britiske og franske flåte. Dardanellkampanjen kostet britene og franskmennene 250.000 falne i strid og av sykdom, mens tyrkerne tapte 300.000 soldater (iflg. Encyclopedia Britannica) i den nesten ett år lange striden. Det feilståtte felttoget førte til Churchills avgang som marineminister.

Med lærdommen fra Gallipoli burde generalstaben kunne forsvart Norge mot alle tenkelige angrep på vårt land våren og sommeren 1940. Men staben besto ikke prøven. De hadde ikke gjort hjemmeleksene sine! Ingen av de krigførende i 1940 ville våget å angripe Norge hvis generalene hadde vært situasjonen voksen. Andre lands gen.-staber kjenner krigshistorien og har lært av feilgrep gjort for dem. Vi ble tatt på senga med buksene nede.

Ved å tenke seg om, kunne gen.-staben visst hvor mange skip som måtte komme ved angrep, og derved også hvor stor angrepsstyrken i antall soldater ville være. Derved ville man visst hvor mange soldater som måtte settes inn, og hvor Norges beliggenhet og størrelse samt vanskelig tilgjengelige topografi tilsier at ingen angriper fra sjøsiden kunne komme med store styrker i startfasen. Flyangrep var også begrenset pga. flyenes behov for bensin. Hadde man satt ut biler og annet materiale på landingsstripen på Fomebu, ville de tyske flyene ikke kunnet lande der 9. april. Den som kjenner historien, vet hvor stor betydning Fomebu fikk for besettelsen av Oslo. De andre flyplassene i Sør-Norge kunne man forsvare på samme måte som Fomebu. Men generalstaben og sjøforsvarsstaben lekte og trodde England skulle hjelpe oss. England hadde mer enn nok med å bygge opp og forberede forsvaret av Frankrike - til å ofre Norge en tanke ut over planleggingen av et angrep mot landet for å hindre at Tyskland fikk jernalmen fra Narvik og å besette enkelte byer på vestkysten av landet (planene Stratford og Avonsmouth).

Hvorfor legger jeg ikke skylden på den politiske ledelse? De hadde ikke skyld i at generalstaben var uforberedt til å forsvare landet! Gen.-staben skal forsvare landet med de midler som står til deres tjeneste, det være seg enten midlene er få eller mangelfulle. Retningslinjene for dens virke tar ikke forbehold om at de politiske myndigheter bevilger nok penger til landets forsvar! Gen.-staben skal på tross av bevilgningene planlegge forsvaret av landet med det de har til disposisjon! Den skal planlegge når mobilisering må starte for at forsvaret skal tjene sin oppgave fullt ut. Fordi gen.-staben ikke hadde informert regjeringen om de ulike alternativer, fikk landet ikke mobilisert til rett tid og i riktig styrke. Derfor var det også kaos i regjeringen om hvordan mobiliseringen skulle foregå: med post eller pr. radio. Generalstaben skulle høsten 1939 fortalt regjeringen hvor lenge det ville ta å mobilisere forsvaret og når ordre om mobilisering måtte sendes ut hvis den skulle foregå med post. Spesielt viktig er gen.-stabens oppgave på dette område når man som Norge har en defaultistisk regjering. De politiske ledere har en mengde hjelpere som skal gi råd til de respektive departement. Generalstabens oppgaver var og er å råde forsvarsdep. i militære spørsmål. Det er så departementets rett å velge å lytte til rådene, men ansvaret for at rådene blir gitt, er ene og alene generalstabens. Spesielt viktig var dette fra høsten 1939 og våren 1940. Men da generalstaben ikke besto av personer som kunne lede en hær eller gi en regjering de rette signaler, fikk dette katastrofale følger for landet.

Før jeg går videre i min utredning vil jeg navngi noen av personene i generalstaben:

- Generalstabsjef oberst **Rasmus Hattedal**. Han er best kjent for sine forsøk på å få regjeringen til å mobilisere før 9. april. Han sto ikke nok på og klarte ikke å bevege regj. til å mobilisere. Han utførte ikke tilfredsstillende de oppgaver han var pålagt. H. hadde ansvar for krigsoppsettningen av Hærens Overkommando. Den planlagte oppsettningen lot seg ikke gjennomføre. Det var ikke regjeringens skyld.

- Oberstløytnant **R. Roscher Nielsen**, avd. sjef for den operative avd. i gen.-staben, den samme som undertegnet den totale kapitulasjonsavtalen mellom Tyskland og Norge i Trh. 10. uni 1940.

- Oberstløytnant **Wrede Holm**, avd. sjef for utenriksavd. Dette var mannen som 10. 6 -40 kapitulerte for general **Dielt** på Spionkop p.v.a. 6. divisjon. Alle år etter krigen har Wrede Holm hevdet at han fortalte Dielt at Kongen og Regjeringen skulle fortsette krigen utenfor Norges grenser, men Wrede Holm glemte å få denne setningen inn i avtalen han undertegnet (!).

Kommanderende general **Kristian Laake**, som også var medlem av generalstaben, skulle gå av aldersgrensen morgenen den 9. april -40. Han var forberedt på dette, men pga. hendelsene denne dagen ble hans avgang først effektivt kvelden 9. april. Han ble etterfulgt av general **Otto Ruge**, mannen som hadde deltatt i utformingen av hærordningen 1933. I forbindelse med utnevningen av Ruge, sier Roscher Nielsen følgende i boken "Norges krig 1940-45": -*Det var en utnevning som i høy grad økte tilliten både i hæren og folket. Det hadde stått strid om Ruges navn i forb. med hærordningen av 1933, men om hans personlige egenskaper, hans dyktighet og moralske kraft rådde det bare en mening.*

Hvor dyktig gen. Ruge var eller ikke var, vet vi fra historien. Dessverre for Ruge var han for feig til å innrømme at han og hans militære styrker kapitulerte betingelsesløst for den tyske vemmekten i Trondheim 10/6-40. Denne feigheten hos Ruge vil sammen med mange av hans militære feilgrep under felttoget være prissatt den endelige historiske dom. Ruge og gen.-staben har intet å være stolt over i forbindelse med krigen. Årsaken til at tyskerne brukte lang tid på å nedkjempe det norske forsvaret i 1940 skyldes kampvillige norske soldater og tyske vansker med å fremskaffe militære forsyninger til troppene i Nord-Norge, samt feil de tyske generalene gjorde under fremrykningen i Sør-Norge. Dessuten selvsagt de problemer tyskerne fikk pga. det materielle de mistet da lommekrigsskipet **Blücher** sank utenfor Oscarsborg festning. Der til kommer Norges vanskelige topografi som skapte store bekymringer for tyskerne.

Hva er så grunnen til anklagene mot gen.-staben? Den hadde mottatt en mengde info. som burde advart den om hva som var i vente:

- 16/ 2: Altmarkaffæren
- 19/3: Churchill utt. at krigen står på Norges dørterskel
- 25/3: Den ty. sendemann oppsøker utenriksmin. **Koht** og melder at det var fare for at Tyskland ville overta vernet av norsk sjøområde
- 29/3: Den no. min. **Scheel** i Berlin skriver: -*Noe fredstejn er ikke å øyne. Det eneste helt sikre er at Norge bør holde sitt forsvar i orden, og så sterkt som vår ytterste evne tillater.*

29/3 og dagene som følger: Verdenspressen skriver at det allierte krigsråd hadde besluttet å angripe no. sjøområder

1/4: Minister **Scheel** melder at tyske tropper blir innlastet i Stettin og at troppene skal til Norge

3/4: Den no. minister **Colban** i London telegraferer at et fremtredende medlem av Underhuset hadde meldt at den britiske regjering forbereder aksjon mot malmtrafikken fra Narvik

5/4: kom følgende: Telegram fra Berlin om muligheten av tyske besettelse av punkter på Norges sørkyst.

Telefonmelding fra København hvor minister **Esmach** sier at det er fare for Sør-Norge. Telefon fra sjefen for Den svenske forsvarsstabens Underrettelsesavd. om mulig ty. angrep på Danmark og Norge. Truende note fra vestmaktene.

7/4: Telegram fra legasjonen i Berlin om at tropskipskiper har forlatt Stettin med vestlig kurs.

Vi har også mottatt private brev fra studenter og elever som har møtt sterk motbør fra lærerhold når de hevder sine egne synspunkter. De mener de blir straffet **karaktermessig** når de viser kritisk tenkning! Red. av Alt. Samf. har selv opplevd dette. Det fins lærere som aldri burde tillates å hørse slik med elever. Tvert om, - selvtenkning skal belønnes! Det står i mønsterplanen! Råd fra red.: Bruk klageretten!

ALTERNATIVT SAMFUNN 2/96 –INTERNORDISK TI

8/9 om morgenen: Note fra de allierte som forteller at britiske krigsskip har lagt ut tre minefelt i norsk farvann. Melding fra Danmark om at ty. skip er på vei nordover i Kattegat.

8/4: ved middagstid: Melding om at et tysk troppetransportskip, "Rio de Janeiro", er torpedert ved Lillesand og at soldatene ombord sa de skulle til Bergen for å forsvare landet mot britisk angrep.

8/4: ved 18-tiden: Telegram fra legasjonen i London om at en ty. flåteavd. er sett i Norskehavet og antagelig er på vei mot Narvik.

Alt dette og mer til visste generalstaben, og allikevel krevde den ikke at regjeringen øyeblikkelig mobiliserte landets forsvar pr. radio! På tross av dette gikk generalstabens personale hjem til sine respektive koner om kvelden 8. april. Vakthavende offiser var kaptein **L. C. Rolstad**. Generalstabssjef oberst Hatledal kom til generalstaben kl. 0100, kommanderende general ankom mellom 01 og 02 om natten til 9. april. Pga. forholdene som hadde oppstått, bestemte generalstaben å flytte sitt operasjonskontor fra Forsvarsdep. (les Akershus festning) til Slemdal Hotell ved 5-tiden 9. april. Gen. staben hadde ikke undersøkt om hotellet hadde plass til dem først. Gen. **Laake**, som var i sivil, fant da ut at han måtte hente sin uniform, derfor reiste han hjem til Strømmen med drosje mens resten av gen.staben reiste til Slemdal Hotell, som var fullt av gjester og ikke hadde plass til generalstaben. (Det var noe til ledere det no. forsvar hadde da krigen brøt utll.) Det ble da bestemt å flytte operasjonssted nok en gang. Hele gen.-staben reiste så med drosje til Eidsvoll. Her begikk gen.-staben en gedigen tabbe nok en gang i og med at den ikke overholdt sine egne reglementsbestemmelser – å etterlate en person ved siste operasjonssted for å informere om flyttingen og om neste operasjonssted. Denne tabben fikk fatale følger for kommanderende general som ankom i drosje til Slemdal i 7-tiden. Han sendte drosjen fra seg uten å forvise seg om gen.-staben var på hotellet. Det var umulig å oppdrive ny drosje, slik at mens landet var under tysk angrep, vandret kommanderende general Laake på veiene fra Slemdal til sentrum på leting etter sin stab. Laake måtte ta toget til Eidsvoll dit han kom på formiddagen 9. april. Da var gen. – staben i fullt kaos. Oberst Hatledal, som var stabsleder, må ta det fulle og hele ansvar for tabbene og kaoset. Han burde sendt en adjutant til Strømmen etter Laakes uniform, og han burde etterlatt en offiser både på Akershus festning og Slemdal hotell for å informere hvor gen.-staben hadde reist. Følgene av tabbene var at ingen visste hvor generalstaben var mens landet ble angrepet. Ingen kunne komme i kontakt med de personer som hadde utarbeidet og kjente forsvarsplanene ved angrep av landet. Til Hatledals forsvar må anmerkes at han tok initiativ til innkalling av flere tropper under mobiliseringen enn det som regjeringen bestemte. Men det skulle bare mangle, for han og Laake var fagsjefer for forsvaret av landet.

Det vil her følge for langt å gjennomgå resten av generalstabens faderer under selve felttoget. De er for mange og for gedigne til å tas inn i en enkelt artikkel.

✕

"GENERALEN"

er tittelen på en oppsiktsvekkende bok som kommer til høsten på Aschehoug av forfatteren **Eystein Eggen**, som tidligere har vakt oppstyr med "Gutten fra Gimle" (som synliggjorde NS-barnas skjebne), og boken om Agnar Mykle, begge tidl. omtalt i Alt. Samf. Boken har slike avsløringer av krigen i Norge, at etablisementet nok virkelig skal få noe å bryne nesen sin på.. uttaler lektor **Ole Wilhelm Klüwer** til vårt tidsskrift.

✕

Ifølge Unersøkelseskommissjonen hadde Norge følgende forsyninger ved krigens utbrudd 9.april-40: **Korn og melvarer:** 8 1/2 mnd. normalt forbruk. Dessuten svarte beh. i butikkene til ca. 4 ukers forbruk. Dertil kom kornhøsten 1940.

Sukker: 9 mnd. forbruk.

Kaffe: Ett års normalt forbruk.

Kraftfor: 3 1/2 mnd. normalt forbruk.

Kunstgjødse: Til normalt forbruk 1940 og 1941.

Salt: 1/2 års forbruk.

Bensin: 3 mnd. normalt forbruk.

Brenseloljer og petroleum: Petr. i 9 mnd., brenseloljer i 5 mnd., smøreoljer og fett i 7 mnd.

Kull: 3 mnd. normalt forbruk.

Legemidler: Droger og kjemikalier for 1/2 år.

✕

Det hersker en tanketørke, en tankekrise. Det er et marked for nye tanker, men jeg finner dem ikke. Det er en trøtt målløshet i departementer, i fagbevegelse, i politiske miljøer. (**Andreas Skartveit**, forlegger)

Takk for ris, og takk for ros. Vi setter pris på begge brev, men har i dette nr. tatt med et par eks